
ГЛОБАЛНА ДЕКЛАРАЦИЯ ОТНОСНО „ПРАВОСЪДИЕ ЗА ДЕЦАТА

20 ноември 2021 г.

Световният конгрес относно „Правосъдие за децата“ през 2021 г.;

Като събра над 4800 участници от различни поколения от над 100 държави от 15 до 20 ноември 2021 г. чрез онлайн платформа на тема „Осигуряване на достъп до правосъдие за всички деца: към недискриминационни и приобщаващи системи за детско правосъдие“;

Организиран от Глобалната инициатива за „Правосъдие за децата“ (консорциум между Terre des hommes, Penal Reform International, Международната асоциация на съдии и магистрати, работещи в областта на детското правосъдие и семейното право и Международния институт за правата на детето) и приет от федералния Върховен съд на Мексико, с техническата подкрепа от Детския фонд на ООН, Службата на специалния представител към Генералния секретар на ООН по премахване на насилието срещу децата, Службата на ООН по наркотиците и престъпността, Службата на Върховния комисар за правата на човека на Обединените нации, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и „Първопроходници за мирни, справедливи и приобщаващи общества“; под егидата на Съвета на Европа и Европейския парламент; с pro bono подкрепа от Baker McKenzie; и с приноса на Научния комитет, Почетния комитет, Консултативната група за деца и младежи и регионалните и национални подготвителни срещи на Световния конгрес;

Като потвърди отново конкретния ангажимент за насърчаване, защита и осъществяване на правата на децата, включен в Конвенцията на ООН за правата на детето и други съответни международни стандарти за правата на детето;

Като припомни ангажиментите, изложени в Парижката декларация (Франция, май 2018 г.), Женевската декларация (Швейцария, януари 2015 г.) и Декларацията от Лима (Перу, ноември 2009 г.) на трите предишни световни конгреса, чиито фокус беше върху теми, включващи правосъдие за деца, възстановително правосъдие и укрепване на системите за детско правосъдие;

Като подкрепи препоръките и точките за действие, посочени в глобалния *призив за действие на „Правосъдие за децата“* (септември 2019 г.) от „Първопроходници за мирни, справедливи и приобщаващи общества“ във връзка с Цел 16 за устойчиво развитие, разработена и одобрена от разнообразна група междуправителствени организации, организации на гражданското общество и академични институции на международно, регионално и национално ниво;

Като призна необходимостта да се подчертаят отново исканията, отправени от децата и младежите в изявлението им на предишния Световен конгрес (Франция, май 2018 г.); значението на насоките, предоставени в *Глобалното проучване на ООН за деца, лишени от свобода* (ноември 2019 г.); въздействието на COVID-19 върху достъпа на децата до правосъдие, подчертано в *Кратък преглед за политиката на ООН: Въздействието на COVID-19 върху децата* (април 2020 г.) и междуведомствената *техническа бележка: COVID-19 и деца, лишени от свобода* (април 2020 г.); уроците, представени в УНИЦЕФ *Достъп до правосъдие за деца в ерата на COVID-19: Учения на място* (декември 2020 г.); и ангажиментите за децата, поети от държавните и правителствени ръководители, министри и представители на държавите членки на ООН в Декларацията от Киото за напредък в превенцията на престъпността, наказателното правосъдие и върховенството на закона (Япония, март 2021 г.) по повод на четиринадесетия конгрес на ООН относно превенцията на престъпността и наказателното правосъдие;

Отбелязва следното:

1. Въпреки че Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД) не споменава изрично думите достъп до правосъдие или средства за защита, концепцията е цялостно заложена в нейните разпоредби, включително принципа на най-добрия интерес; правото на децата да получават информация, да изразяват своите възгледи и да бъдат изслушани; правото да бъдат защитени от всички форми на насилие; правата, защитата и гаранциите, наложени за деца в конфликт и в контакт със закона; и мерките, предвидени във връзка с лишаването от свобода и за възстановяването и реинтеграцията на деца жертви, наред с другото;
2. Всеобщата декларация за правата на човека и Международният пакт за граждански и политически права, наред с други, се прилагат еднакво за всички деца и предвиждат, че всяко лице, чиито права или свободи са нарушени, има право на ефективно правно средство за защита и че това право трябва да се определя от компетентни съдебни, административни или законодателни органи или от всеки друг компетентен орган, предвиден от правната система на държавата;
3. Принципът на недискриминация е основен стълб на КПД и служи като основа за множество международни, регионални и национални правни инструменти;
4. Държавите членки на ООН на Общото събрание на ООН са признали равния достъп до правосъдие като основно право, включително за децата, и че осигуряването на равен достъп до правосъдие за всички и прекратяването на насилието срещу децата са основни елементи на Програмата за устойчиво развитие до 2030 г., по-специално цел 16;

5. Децата са принудени да поемат отговорност за неуспехите на обществото, включително безбройните форми на насилие, които са насочени към тях както във, така и извън контекста на правосъдието, които оказват непропорционално въздействие върху маргинализираните деца и възпрепятстват усилията за предотвратяване и реагиране на ситуации и рискови фактори, които карат децата да влязат в контакт със закона, независимо дали като жертва/оцелял, предполагаем или осъден нарушител, свидетел, комбинация от всички или в друг статут;
6. Пандемията от COVID-19 е довела до засилване на съществуващото социално неравенство и допълнително отслабване или напълно парализиране на и без това крехките системи и услуги за правосъдие и закрила на децата и тези проблеми се изострят от безброй други съвременни и текущи кризи, включително кризата с климата и околната среда, геополитическото напрежение и въоръжените конфликти, икономическите кризи и други хуманитарни извънредни ситуации, които изискват изграждането на устойчиви рамки, системи и подходи, които позволяват устойчив достъп до правосъдие за всички деца;
7. Светът става все по-често свидетел на овластени деца и млади хора, начело на национални и глобални движения, изискващи социална, полова, расова, климатична и политическа справедливост, като същевременно успешно се изместват дебатите и се оказва влияние върху реформите на съдебната система;
8. Отсъствието на дискриминация и неравенство в системата на детското правосъдие и в предоставянето на достъп до правосъдие в крайна сметка ще бъде от полза за всички деца, независимо от това кои са, откъде са или в какво положение се намират;
9. Децата в контакт със закона изначално имат същите права като всяко друго дете, което изисква равно и справедливо зачитане и защита на правата и благосъстоянието им, с чувствителност към специфичните уязвимости и нужди, пред които е изправено всяко дете, и признаване на техните развиващи се способности;
10. Наложително е системите, управляващи областите на правосъдието, закрилата на детето и благосъстоянието, социалната закрила, образованието и здравеопазването, наред с други, да се стремят към мултидисциплинарна координация и сътрудничество за цялостно и ефективно разглеждане на дела, включващи деца в контакт със закона под каквато и да е форма;

Уважава следните мнения на деца и младежи, събрани от Консултативната група за деца и младежи на Световния конгрес:

11. Ние сме група деца и млади хора, които проявяват силен интерес към правата на децата в контакт със съдебните системи, особено защото много от нас имат пряк опит с тези системи и въз основа на нашия опит смятаме, че:
 - a. Дискриминацията между поколенията и икономическото неравенство са основните причини за влизане в контакт на децата със закона;

- b. Децата в контакт със закона са изправени пред множество и усложняващи се форми на неблагоприятни събития включително домашно насилие, малтретиране в семейството и изключване от образование, което може да повлияе силно на психичното здраве на децата;
 - c. Правосъдните системи не дават приоритет на правата на децата, което кара много деца да се чувстват наранени, пренебрегнати и травмирани от срещите си с правосъдната система;
 - d. Системите за наказателно правосъдие твърде често се фокусират върху наказанието и обвинението, вместо върху рехабилитацията и възстановяването на мира;
12. Вярваме, че децата са гражданите на днешния ден и лидерите на утрешния и молим възрастните да признаят това и да предоставят на децата знания за техните права;
13. За да създадем реална промяна за децата в контакт с правосъдните системи, ние искаме правителствата и гражданското общество да работят заедно с децата и младите хора, за да гарантират, че правата на всички деца, както е предвидено в международното право, се изпълняват за всяко дете по света;
14. По-специално искаме следното:
- a. На всички деца да се предоставя равен достъп до правосъдие по начин, който е приобщаващ и не дискриминира на каквото и да е основание;
 - b. Децата да получават свободата да споделят своите мнения и възгледите им да бъдат вземани насериозно;
 - c. Да се признава способността на децата да вземат решения относно собствения си живот и те да получават адекватна подкрепа от възрастните;
 - d. На децата да се предоставя информация и насоки как най-добре могат да се справят с несигурност и моменти на криза, подобни на настоящата пандемия;
 - e. Децата в контакт със закона да се третират по хуманен начин, при който техните права се зачитат и при който се възприема цялостен подход към тяхното психично здраве и благополучие;
 - f. На младите хора в контакт със закона, които са „прехвърлили възрастта“ на детството, да се предоставят същите разпоредби като на децата;
 - g. На децата и младите хора да се предлагат възможности да се информират и да се включат във възстановителни процеси;
 - h. Децата и младите хора да получават подкрепа да отстояват правата си, което е ключово за възстановяването на доверието в съдебните системи;

15. Убедени сме, че истинското правосъдие за и с децата може да бъде постигнато, когато всички деца се третират като равни и им се предоставят възможности да работят в партньорство с възрастните с цел изпълнение на обещанията за правата на човека;

По този начин ние като организатори, партньори и участници в Световния конгрес, колективно призоваваме всички заинтересовани страни, включително държавите и гражданското общество, към:

Истинско осъществяване на Правосъдие за децата, както днес, така и утре

16. Съвместна работа, като деца и възрастни, за постигане на равен, недискриминационен и приобщаващ достъп до правосъдие за всички деца по света, по начин, при който се партнира с децата като експерти и централни фигури в преследването на положителна промяна, включително в нормативната уредба на детското правосъдие и достъпа до правосъдие, изграждането и реформата на правни и регулаторни рамки, функционирането на системите и прилагането на процедурите, изграждането на възможности на съответните участници и наложената отчетност на носителите на задължения, общностите и обществото като цяло;
17. Подобряване на благоприятната среда за децата като притежатели на права да действат като носители на промяната и укрепване на гласовете на днешния ден и на бъдещето чрез предоставяне на подходящи за децата, съобразени с пола и приобщаващи за уврежданията насоки и информация за закона и правните процедури, подобряване на общественото разбиране за правата на децата както за деца, така и за възрастни, преследване на комуникация, насочена към децата по начин, който е най-ефективен за достигане до децата, и осигуряване на приобщаващи и достъпни подходи за участие за деца от всякакъв произход и ситуации, включително всички деца в контакт със закона;
18. Задължително участие на децата в закона и прилагане на този закон, за да се гарантира, че децата са участници, а не просто да се насърчава участието на децата и ангажирането им пасивно и единствено като предмет на консултации, особено за групите деца, които са в контакт със закона, които често са изключени от дискусиите поради дискриминация, маргинализация, уязвимост или несигурни ситуации, в които се намират;

Приобщаващ достъп до правосъдие за деца без дискриминация

19. Поставяне в центъра на концепциите за всеобхватно неравенство и дискриминация във всякакви дискусии и реформи, свързани с детското правосъдие, и въвеждане на практически решения за премахване на дискриминацията на каквото и да е основание за всяко дете в контакт със закона, по начин, който избягва отрицателния ефект на етикетиране и стигматизация;

20. Осигуряване на равен и справедлив достъп до правосъдие за всички деца, особено тези от маргинализираните групи, по начин, който обхваща цялостно наказателното, гражданското, административното, традиционното/обичайното, преходното и социалното правосъдие;
21. Разработване и използване на съобразени с възрастта, приобщаващи при наличие на увреждания, съобразени с пола, и потребностите и основани на правата съдебни процедури и средства за всички деца в контакт със закона, които са контекстуализирани и се основават на невронауките, науките за развитието и на поведенческата наука;
22. Създаване на мерки за зачитане и справяне с културното и езиковото многообразие на всяко дете в контакт със закона;
23. Създаване на услуги, базирани на общността, и мерки, различни от лишаване от свобода, които се въвеждат творчески в самите общности и са универсално достъпни за децата по недискриминационен и приобщаващ начин;
24. Продължаване и засилване на събирането на данни и оценките на национално и поднационално ниво, за да се разбере как децата от местното население, малцинствата и маргинализираните групи влизат в контакт със закона, как се възпрепятства достъпът им до правосъдие и основните причини за отрицателно различно отношение към тези деца от правосъдните системи, за да се предотврати тяхното прекомерно представяне в системата и да се разработят правилно информирани, ефективни и устойчиви интервенции;
25. Осигуряване на политически ангажимент на високо ниво към недискриминационни и приобщаващи системи за детско правосъдие и равен достъп до правосъдие за децата с подходящо, адекватно и справедливо инвестиране на време и ресурси и правилното изграждане на капацитет на всички съответни заинтересовани страни, които влизат в контакт с деца;

Устойчив достъп до правосъдие за децата в условията на кризи и пандемии

26. Приемане на правна и политическа основа за иновативни и устойчиви съдебни производства и процедури за деца по време на спешни и неспешни ситуации, за да се даде възможност за устойчив достъп до правосъдие за всички деца;
27. Обмисляне на прилагането на виртуални съдилища, съдебни заседания, разпити, управление на дела и информация и други процедури по начин, който предоставя процесуални гаранции, който допълва личното участие в дела и процедури и който е разработен въз основа на изпитани и ефективни практики, като се вземат предвид дигиталното и географското разделение, достъпността и приобщаването, сигурността и поверителността, конфиденциалността и съгласието и равнището на комфорт на детето;
28. Създаване и прилагане на ясни протоколи за междуведомствено и многосекторно сътрудничество при планиране и реагиране при извънредни ситуации/кризи и

гарантиране, че ключовите органи в системите за закрила на детето и правосъдните системи се считат за основни услуги, които имат право и имат приоритет да работят по време на пандемия или спешни случаи ;

29. Изграждане на капацитета на участниците в правосъдието на текуща основа, за да ги подготви за бързо и ефективно приемане и използване на мерките и инструментите, разработени и въведени за адаптиране към нестабилните ситуации по време на кризи;
30. Разработване на подходящи за децата, съобразени с пола и включващи уврежданията, информационни материали за методите за справяне с въздействието и несигурността на кризи и пандемии във връзка с правата на децата и възможностите за достъп до правосъдие;

Удобен за децата достъп до правосъдие за всички деца в контакт със закона

31. Следване на мултидисциплинарни подходи за достъп до правосъдие за деца, основани на безпроблемна координация между секторите и между участниците, по начин, който свежда до минимум ненужния контакт на децата със съдебните системи;
32. Осигуряване на подходящи за децата, съобразени с пола, включващи уврежданията, съдържащи информация за травми и подходящи за контекста правосъдни и социални услуги, информация и друга подходяща правна и неправна помощ за всички деца в контакт със закона под каквато и да е форма, по начин, който отговаря на индивидуалните нужди, идентичност и произход, ситуации и ниво на зрялост на детето;
33. Осигуряване на достъпна психично-здравна и психосоциална подкрепа, за да се помогне на децата в контакт със закона и техните семейства да се справят, адаптират и трансформират с оглед на специфичната ситуация;
34. Идентифициране и прилагане на ефективни методи за ранна интервенция, цялостна и всеобхватна подкрепа и укрепване на семейството и изграждане на общност чрез укрепване на схемите и услугите за социална закрила, за да се предотврати влизането в контакт на децата със закона, да се предотвратят и сведат до минимум рисковете, които могат да доведат до престъпно или повторно престъпно поведение и да се даде възможност на децата да живеят нормално детство без насилие и ненужна уязвимост;
35. Приоритизиране на възстановителното правосъдие, отклоняването, рехабилитацията и реинтеграцията за всички деца в контакт със закона чрез изчерпателни, координирани и персонализирани подходи за управление на делата, вместо чрез изолирани и обобщени интервенции;
36. Декриминализиране на детското поведение, което следва и може да бъде по-ефективно третирано от системите, участващи в закрилата на детето, социалната закрила, здравеопазването и психичното здраве и психо-социалната подкрепа,

наред с другото, включително мултидисциплинарни алтернативни реакции за престъпления, свързани с наркотици, и премахване на закононарушения, определени като такива само заради статута на извършителя; и

37. Създаване на специализирано обучение, реформиране на академичните учебни програми и насърчаване на иновации в предоставянето на услуги, за да се изгради професионална и компетентна работна сила на 21-ви век от работещи в детското правосъдие и закрила на детето от съответните заинтересовани страни, особено практикуващи юристи, служители на правоприлагащите органи, прокурори, съдебни служители, пробационни служители и работещи в социалните служби по теми, включително детското развитие, подходящи за децата техники за изслушване и разпит, подходящи протоколи за предотвратяване на повторна травма и методи за съзнателно намаляване на неясните пристрастия.

Активни участници

Глобалната инициатива за правосъдие за деца е съвместна програма, разработена от консорциум от международни организации, която организира световните конгреси като глобален етап на правосъдието за деца и също така ангажира и мобилизира глобална общност от практикуващи чрез онлайн платформата „Правосъдие за деца“. Тя има за цел да улесни критичните дискусии и ориентираното към действие решаване на проблеми сред професионалистите чрез онлайн пространство за размисъл на място, обмен и постоянно обучение в областта на детското правосъдие.

Световните конгреси за „Правосъдие за деца“ са предназначени да разгледат най-актуалните въпроси, свързани с деца в контакт и/или конфликт със закона, и предоставят специално и активно пространство за деца и младежи, политици и заинтересовани страни от правосъдната система, учени, представители на гражданското общество и ООН, както и други експерти и практикуващи, за да: (1) Насърчават справедливи и подходящи правосъдни системи за и с деца по целия свят; (2) Осигуряват пространство на професионалистите за обмен на най-добри практики, насърчаване на научното сътрудничество, формулиране на препоръки за политиките и повишаване на осведомеността за правосъдието за децата; и (3) Подпомагат оперативното прилагане на международни инструменти и стандарти, свързани с правата на децата и младите хора в контакт със закона.

Световният конгрес за „Правосъдие за деца“ през 2021 г. се фокусира върху обмена на практически ориентирани стратегии за намаляване на дискриминацията, която подкопава достъпа до – и качеството на – правосъдните системи, и да гарантира, че всички деца имат гарантирано равно отношение пред закона. Участниците участваха в международни и регионални пленарни сесии и семинари, ориентирани към действие, състоящи се от панелни дискусии, сертифицирани обучения и срещи на работни групи, ориентирани към политиката. В рамките на общата тема “Осигуряване на достъп до правосъдие за всички деца: към недискриминационни и приобщаващи системи за детско правосъдие”, 11 подтеми бяха приоритетни по време на Световния конгрес:

- Системен расизъм и непропорционално криминализиране на деца от местни, етнически и други малцинствени групи;
- Дискриминация, дължаща се на пол, сексуална ориентация и полова идентичност: насърчаване на подход за справедливост между половете;
- Дискриминация на деца и младежи, засегнати от миграцията, включително бежанци, чуждестранни деца без придружители и деца на чуждестранни родители;
- Дискриминация поради увреждане и здравословно състояние;
- Дискриминация поради употреба на наркотични вещества и злоупотреба;
- Криминализиране на онлайн поведението на децата;
- Възрастови ограничения и закононарушения, квалифицирани като такива само поради възрастта на извършителя;
- Гарантиране, че гласът на детето е чул в системите за детско правосъдие;
- Осъществяване на правата на децата в контекста на правния плурализъм;
- Изграждане на устойчиви системи за детско правосъдие по време на кризи и пандемии; и
- Справяне с насилието в рамките на системите за детско правосъдие и осигуряване на подходи, съобразени с децата за деца жертви, правонарушители и свидетели.

Настоящата **Глобална декларация за „Правосъдие за децата“** е изготвена от Консорциума на Световния конгрес и неговата консултативна група за деца и младежи, с приноса на научния комитет, партньорите по организацията и участниците в Световния конгрес и неговите подготвителни срещи.

За повече информация посетете www.justicewithchildren.org.